

استاد سیاست و تحلیل سیستم‌ها در مرکز سیاست و محیط زیست امپریال کالج لندن مطرح کرد:

ضرورت روایت مشترک از شرایط آبی کشور

نشست «از بحران آب تا تهدید امنیت ملی؛ روایت سرزمینی ورشکسته در تکاپو برای انکار واقعیت» با حضور کاوه مدنی استاد سیاست و تحلیل سیستم‌های کالج لندن، در مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست‌جمهوری برگزار شد.

استاد سیاست و تحلیل سیستم‌ها در مرکز سیاست و محیط زیست امپریال کالج لندن، ریشه مشکلات آب در ایران را خارج از حوزه آب و عملکرد وزارت نیرو دانست.

چند دهه تصمیمات غلط

کاوه مدنی در جلسه سخنرانی‌اش با عنوان از بحران آب تا تهدید امنیت ملی: روایت سرزمینی ورشکسته در تکاپو برای انکار واقعیت گفت: در مدیریت به دنبال این هستیم که انگشت اتهام را سمت یک نفر بگیریم اما آنچه در کشور ما در حوزه آب رخ داده است، محصول چند دهه تفکر و تصمیمات غلط است و همه ما جزو آن هستیم، ما از اصلاحات ارضی به سیستم آب کشور کلنگ زدیم. ما ظواهر مشکل را در آب و محیط زیست می‌بینیم، آیا می‌توانیم بگوییم تنها کسانی که سیاستگذار آب بودند مقصر این وضعیت هستند؟ آیا سیاستگذار آب تصمیم گرفته است که جمعیت کشور در چه مناطقی متمرکز شود؟ مگر سیاستگذار آب درباره صنعت تصمیم گرفته است؟

وی افزود: بیشتر ریشه‌های کمبود آب خارج از این حوزه است و تا زمانی که متر مکعبی فکر کنیم راه به جایی نمی‌بریم. تا زمانی که به اقتصادمان تنوع بخشی نکنیم، نمی‌توانیم مسائل را حل کنیم. چرا که این نگرانی وجود دارد که اگر آب نباشد و کشاورزی کوچک شود آنوقت نیروهای بیکار زیاد می‌شوند، نیروهایی که نیاز به کار دارند، در نتیجه زمانی می‌توانیم از کاهش آبیاری صحبت کنیم که بتوانیم شغل ایجاد کنیم. ایجاد شغل کار وزارت نیرو نیست. باید هدف مشترکی بیابیم که بر سر آن بین سازمان‌ها و نهادهای متفاوت توافق باشد و به نظر من این هدف مشترک که در آن می‌تواند بهبود معیشت کشاورزان باشد. باید بپذیریم ورشکسته شده ایم و تغییر لازم است.

انکار واقعیت

مدنی کشور را دچار انکار واقعیت و خود بزرگ بینی در حل مشکل آب دانست و گفت: ما بحران نداریم، بحران پدیده‌ای است که در یک مکان و زمان رخ می‌دهد و پایان می‌پذیرد که یا پیروز می‌شوی یا شکست می‌خوری. عمر بحران ۲۰ سال است، قبل از انقلاب فیلم ساخته شده به نام بحران آب. شرایط ما شرایط ورشکستگی است. نپذیرفته‌ایم ورشکست

شده‌ایم، مرتب در حال ما به دنبال تطبیق و پذیرش شکست نیستیم. نیازهای ما از موجودی ما بیشتر است. هزینه های ورشکستگی برای ما در حال افزایش است. وقتی از شکست صحبت می کنیم بحث تطبیق و پذیرش شکست مهم است.

پژوهشگر آب حل مناقشات فعلی را در رسیدن به روایتی مشترک دانست و افزود: با مطالعه و داده می توان به روایت مشترک رسید، این روایت مشترک حتی در میان متخصصان نیز وجود ندارد. سال های سال بودجه آب با ۱۳۰ میلیارد متر مکعب تجدیدپذیر شونده تنظیم کردیم و برنامه ریختیم و سازه ساختیم و حالا ناگهان این عدد محل دعوا شده است و آمده زیر ۱۰۰ و شده بین ۷۰ تا ۹۰ میلیارد متر مکعب شده است. رسیدن به این رویکرد که آب کم است خوب است اما اینکه خود این عدد اینقدر خطا دارد، سیگنال خطرناکی است. ما در مطالعات پایه ایراد داریم و هم صدا نیستیم، و صبوری لازم نیز برای مطالعات پایه نداریم. همانطور که تخصیص در وزات نیرو یکی از پرچالش ترین کارها بوده است. بدون داده قابل قبول نمی توان عددها را در ذهن مردم و برنامه ریزی گنجاند.

استاد سیاست و تحلیل سیستم‌ها در مرکز سیاست و محیط زیست امپریال کالج لندن در ادامه گفت: ما با یک پدیده بسیار پیچیده روبه رو هستیم، چرا که سیستم های تلفیق انسان و طبیعت بسیار پیچیده است. پدیده پیچیده را با یک راه حل نمی توان حل کرد، مدیریت تلفیقی فراموش شده است و این سبب می شود مساله پیچیده شود. به خاطر عجله جامع فکر نمی کنیم. شاخص خانم فالکن مارک اصلا به این معنا نیست که کشور در بحران است؛ این شاخص ها لزوما محتوای اطلاعاتی بسیاری ندارند و با اتکا بر یک الی دو شاخص نمی توان برای کشور برنامه ریزی کرد، این شاخص ها تنها نمایش گر هستند، با کنار هم گذاشتن ۱۵ الی ۲۰ شاخص در کنار یکدیگر می توانید چیزی را درک کنید.

امنیت آبی

کاوه مدنی با اشاره به اینکه امنیت آبی با امنیت غذایی به صورت ذاتی با یکدیگر منافات دارند، گفت: سوال این است که چگونه می توان هر دو را تامین کرد؛ پس باید تفکر را عوض کرد. توسعه پایدار به کل مجموعه می پردازد، آیا ادغام سازمانی مشکل را حل می کند یا تغییر تفکر؟ صحبت از مافیای آب می شود. اما مافیایی نیست و آنچه وجود دارد مساله ای پیچیده است. دیدگاه رایج این است که بحران داریم، بجنییم و حلش کنیم. سوال این است که می دانیم بحران چیست؟ بله می دانیم و البته وقت نداریم و باید زود اجرا کنیم. این آفت هم به صورت جدی برای ما وجود دارد. وزارت نیرو از لحاظ بودجه ای در چهار سال گذشته ضعیف بوده است. من می گویم شاید این چهار سال موهبتی برای تشکیلات آب کشور بوده است تا مشکلات کارهایی که انجام داده بودیم، ظاهر شوند و بفهمیم خطا کردیم، چهار سال نتوانستیم هرچه به ذهن مان رسید را انجام دهیم. اینکه ما عجله داریم، باید کاری کنیم، یک مساله پیچیده ای که کل دنیا هنوز دارند با آن می جنگند، ما چطور می توانیم سریع آن را درک کنیم و حلش کنیم؟ ما در فضایی هستیم که حساس شده ایم و می خواهیم جلب توجه کنیم. بنابراین هر یک با روشی جلب توجه کند، اما عجله داریم و مثل چیزهای مختلف می خواهیم بسیج شویم و شبه اطلاعات تولید می شود. فضای آب پر از حرف های غلط و غیردقیق است.

استاد سیاست و تحلیل سیستم‌ها در مرکز سیاست و محیط زیست امپریال کالج لندن در این سخنرانی با اشاره به جغرافیای کشور گفت: فضای نقد مهندسان آب شکل گرفته است اما ما باید برای تامین آب یک سری حرکت‌های سازه و مهندسی انجام دهیم، چرا که حدود ۷۰ درصد بارندگی ما در ۵۰ درصد کشور اتفاق می‌افتد و این نشان می‌دهد که ما اگر تصمیم بگیریم اگر بخواهیم در همه کشور زندگی کنیم یا کشاورزی کنیم باید تامین آب آن را نیز در نظر بگیریم. همچنین ۷۵ درصد بارندگی ما در فصلی می‌آید که نیازی به آن نداریم و در نتیجه نیاز داریم که این آب را تنظیم کنیم و از چه ابزاری استفاده می‌کنیم؟ یکی از ابزارها سدسازی است و استفاده از آب زیرزمینی است. از لحاظ دمایی کشور ما متفاوت است و تبخیر پیش می‌آید و نیازهای گیاهان متفاوت است و الگوی کشت متفاوت است و اگر بخواهیم باز دوباره تصمیم بگیریم که هر جای کشور هر چه دلمان می‌خواهد بکاریم مثل برنج در حوزه زاینده رود، پس باید برای آن تامین آب کنیم.

وضعیت آب شهری

وی در توضیح شرایط تامین آب شهری و روستایی کشور گفت: کشور در تامین آب شهری بسیار خوب است، کیفیت آب، کیفیت خوبی است و برخی از استانداردها سختگیرانه نیز بوده است اما این کیفیت در حال افول است، چرا که منابع آب سطحی با منابع آب زیرزمینی جایگزین شده است. استان‌های ضعیف‌تر و محروم‌تر از لحاظ پوشش آب روستایی هم ضعیف‌تر بوده‌اند، آب رسانی با تانکر بسیار دردناک است. ایران هیچ وقت سیستم جمع‌آوری فاضلاب نداشته است و خیلی روی این قضیه مانور نداده ایم. اما این مساله بزرگی است. تلفیق فاضلاب با منابع آب برای کشور هزینه داشته است، منابع آب با فاضلاب قاطی شده است. کشورهای دیگر دنیا به دنبال تصفیه فاضلاب رفته‌اند.

فاجعه دریاچه ارومیه

کاوه مدنی با اشاره به فاجعه دریاچه ارومیه گفت: پدیده دریاچه ارومیه آن قدر بزرگ بود که نقطه عطف محیط‌زیستی معاصر ایران است. مردم ما نسبت به آب و کمبود آب می‌دانند و حساس هستند. ما در برحه زمانی خوبی قرار گرفته‌ایم و موجه ایجاد شده می‌تواند مطلوب باشد و به نحو احسن می‌توانیم از آن استفاده کنیم. آنچه زیر آب می‌گذرد فقط برای کشاورزان مهم است ولی نه برای همه مردم. آب جاری، حساب جاری است اما آب زیرزمینی، حساب پس‌انداز است ما اجدادمان حساب پس‌اندازمان را پر کرده‌اند اما ما آن بچه سوسولی هستیم که از حساب پس‌اندازمان زیاد برداشت کرده‌ایم.

گفتنی است این نشست روز شنبه هفت مردادماه ۱۳۹۶ به عنوان چهل و دومین نشست گفتگوهای راهبردی مرکز بررسی‌های استراتژیک برگزار شد؛ گفتگوهایی که با محوریت توسعه پایدار و امنیت ملی ایران برگزار می‌شوند.